

1: Hep hayatla ilgili yazıyorsun dostum.

2: Neyle ilgili yazayım? Ne var elimizde?

1: Hayatla ilgili yazman değil de, hep bu konuyla ilgili bir şeyler söyleme ihtiyacın komik. Bir hayatın yokmuş gibi endişelisin bu konuda.

2: Olabilir. Belki, mümkün. Bir hayatımın olduğundan ve bu hayatın benim olduğundan emin değilim.

1: Hayatın senin olduğunu bilmiyorsan nasıl yaşamaya çalışıyorsun?

2: Komik olan veya *gizemli* olan bu. Descartes'ın söylediğini tekrar edip, *düşünüyorsam, varım* diyemiyorum. Düşüncelerimin *benim* olduğundan bile emin değilim.

1: Peki ama senin değilse kimin? Onları sadece sen duyuyorsun. Senden başka kime ait olabilir bu düşünceler?

2: Sadece benim duyduğumu nereden biliyorsun? Allah da duyuyor mesela?

1: O biraz müphem bence, yani, nasıl olabilir ki, gönlünden geçirdiğini bilmek sadece yüzüne, gözüne yansiyorsa önemli.

2: Buna pek inanmadığın belli, tamam ama düşüncelerimin sahibi olduğumu nasıl bilebilirim?

1: Eğer düşüncelerini başkası da duyuyor olsaydı, diyelim Tanrı, o zaman bunların dünyada da bir etkisi olurdu herhalde.

2: Belki vardır, o ayrı bir konu ama, etkisi olması neden gereksin?

1: Başka şekilde bir anlamı yok ki bunun. Diyelim ki düşüncelerini senden başka üç *varlık* daha duyuyor ama onlar bu dünyada değiller, onların varlığından asla emin olamayız.

2: Benim şüphelendiğim aslında bu değil, yani başkalarının duyması çok da mühim değil, bana düşüncelerimin *başka bir yerden* gelmesi.

1: Birileri fısıldıyor gibi mi?

2: Evet. Birileri fısıldıyor gibi. Bir insan doğduğunda kafasının içine ufak bir cihaz yerleştirilmiş olsun. Bu cihaz *başka bir yere* bağlı olsun ve düşünce dediğimiz *fısıltıları* da bu cihazdan duyuyor olalım. Bu durumda düşüncelerimizi kendimize ait sayabilir miyiz?

1: Hmmm. İlginç bir alegori ama evet... Buna nasıl cevap verelim? Mesela şöyle: Eğer düşüncelerimiz bize dışarıdan fısıldanıyorsa, neden hep içimizde yaşananlarla ilgili? Neden hep konu biziz veya algıladıklarımız?

2: Bu genelde böyle çünkü diyelim ki bu cihaz sadece bazı düşünceleri *fısıldıyor*. Bütün düşüncelerimiz kendimizle ilgili değil, sadece algıladıklarımızla veya bunun gibi şeylerle ilgili değil, içimizden

geçen tonla resim ve düşünce var, birçoğunun farkına bile varmıyoruz... *Fısıltı cihazı* bunların sadece bazılarından sorumlu olabilir, değil mi? Bunu nasıl bilebiliriz?

1: Bu dediğin bilinmesi imkansız bir şey ama böyle bir fısıltı cihazının olmadığını biliyoruz.

2: Tamam, bu zaten bir alegori ama düşüncelerin buna benzer şekilde *dışarıdan* olmadığını bilmek mümkün değil bana göre.

1: *Dışarıdan olmadığını* bilmek belki mümkün değil ama *dışarıdan olduğunu* bilmek lazım asıl, yani, neden bir olumsuz ispat etmeye çalışalım ki?

2: Olumsuz ispat değil, olumluyu ispat da değil, sadece eğer düşüncelerimizin sahibi tamamen biz değilsek, bunun ne anlama geleceğini düşünüyorum. Tabii ki ne sen böyle bir *fısıltı cihazı* olmadığını ispat edebilirsin, ne ben *olduğunu* ispat edebilirim.

1: Ben öyle bir cihaz olmadığını ispat ederim: Açarım, bakarım, beynimde öyle bir cihaz yok. Descartes hipofiz beziyle ilgili *ruhla bedenin köprüsü* gibi bir şey söylemişti, öyle olmaması anlaşıldı, senin *fısıltı cihazı* o kadar bile fiziksel anlama sahip değil.

2: Hayır, cihazın kendisi değil, asıl soru şu: *Düşüncelerinin tek sahibi olduğunu, bunların sana sufle edilmediğini nasıl bilebilirsin?*

1: Ben düşünüyorum çünkü, kafamın içinde, fiziksel olarak bir bağı yok, kim düşüncelerimi değiştirebilir mesela? Sen yapabilir misin? O halde bu konuda bana yeni düşünceler fısılda, olamaz mı bu?

2: Ben yaptığımı söylemedim ki. Zaten böyle bir imkan insandan öte bir varlığın elinde olabilir, bir insanın diğerinin düşüncelerini okuması veya değiştirmesi sözkonusu değil bence.

1: Ama o zaman da şöyle bir sorun var: *Düşünce* dediğimizi tecrübe edenler sadece insanlar. Ben bir kedinin düşüncesini değiştiremem çünkü düşünüp düşünmediğini bile bilmiyorum. Beynimizdeki elektrik sinyallerinin veya nasıl oluşuyorsa düşüncenin kaynağını bilmek, insanın düşünce tecrübesini bilmek anlamına gelmiyor. O nedenle ben bir kedinin beynini incelesem de, onun düşüncelerini öğrenemem ve etkileyemem. İnsan için de eğer böyle bir varlık varsa, böyle bir imkan olduğunu sanmıyorum.

2: Hmm, o zaman şunu söylemem lazım: Sen hep alıştığımız anlamda fiziksel olarak bakıyorsun, 3 boyutlu veya işte, zamanı da katarsak 4 boyutlu bir kainatın içinde yaşayan fiziksel beyinler. Ama belki de düşüncelerimiz bu fiziksel beyinlerin dışındaki *bir yerlerden* de sinyal alıyordur, olamaz mı?

1: Bunun bilimsel olmadığının, yanlışlanmasının imkansız olduğunu farkındasın?

2: Farkındayım ama beni büyülemeye devam ediyor.

1: O halde büyülenmeye devam et.